

บทบาทของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาภายใต้
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

นายปองศักดิ์ นันทเสน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2542
ISBN 974-334-575-2
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF ADMINISTRATION OFFICERS IN
CRIMINAL JUSTICE PROCESS UNDER THE CONSTITUTION
OF KINGDOM OF THAILAND B.E.2540

Mr. Pongsak Nandhasen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of laws
Department of Law
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 1999

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญา ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

โดย

นายปองศักดิ์ นันทเสน

ภาควิชา

นิติศาสตร์

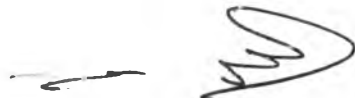
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดอกเตอร์อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ

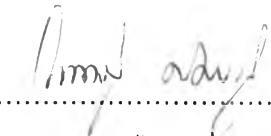
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คนบดี คณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ดอกเตอร์อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์อนุชา โมกขะเวส)

.....กรรมการ
(พล.ต.ต.วันชัย ศรีนวลนัด)

ปองศักดิ์ นันทเสน : บทบาทของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

(The Role of Administration Officers in Criminal Justice Process Under The
Constitution of Kingdom of Thailand B.E.2540) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ,
97 หน้า. ISBN 974-334-575-2

บทบาทของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น มีมาตั้งแต่อดีตและถือว่าเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของฝ่ายปกครอง ต่อมาบทบาทของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางกฎหมายและความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลบังคับใช้บทบาทของฝ่ายปกครองในเรื่องการตรวจสอบ ดูแล งานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝ่ายบริหารก็เป็นหน้าที่ของฝ่ายตุลาการและฝ่ายอื่น ๆ แทน

จากการศึกษาวิจัยพบว่าฝ่ายปกครองยังมีความเหมาะสมกับงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรัพยากรบุคคล ความรู้ ความชำนาญในงานเฉพาะเรื่อง เช่น การเลือกตั้ง ฯลฯ ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสนอว่า บทบาทของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ควรจะมีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอยู่ต่อไป โดยควรรับผิดชอบงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในเรื่องของการสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีอาญาในส่วนที่ฝ่ายปกครองมีความรู้ ความชำนาญ และปฏิบัติอยู่เป็นปกติ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับงานทะเบียนต่างๆในหน้าที่ของฝ่ายปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้คดีบางประเภท เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง, คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฝ่ายปกครองควรเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุน เพราะมีความพร้อมในแง่ของความชำนาญและทรัพยากรในการบริหาร นอกจากนี้ฝ่ายปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบเรื่องของการอำนวยความสะดวกทางอาญาแก่ประชาชนเช่นเดิมอยู่ต่อไปและควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนงานในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่ฝ่ายปกครองมีความเหมาะสม

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

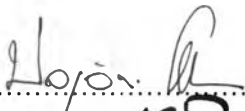

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

Pongsak Nandhasen : The Role of Administration officers in Criminal Justice Process Under The Constitution of Kingdom of Thailand B.E.2540. Thesis Advisor : Assoc. Prof. Dr. Apirath Petchsiri, 97 pp. ISBN 974-334-575-2

Roles of administrative officers in criminal justice process existed in the past and were deemed as the principal responsibility of Thai civil administration. Subsequently, these roles have been changed in both legal and practical realities. Particularly after the promulgation of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540. Thereafter the roles of administrative officers pertaining to the overseeing and reviewing of the criminal justice administration were mostly transferred to the judiciary and other state organs.

Research result reveals that civil administration officers are still appropriate to many tasks of criminal justice administration particularly those that require special administrative experiences such as offenses under the election law, *et cetera*. Besides, human resource, knowledge and experience in the civil administration are abundant and should not be under utilized. This thesis proposes that the roles of civil administrators in criminal justice process should be maintained, particularly for those tasks which the civil administrators have long been overseen and under their lines of practice, for example, offenses against public registrations of various kinds. Moreover, in certain cases – such as offenses according to election statutes or drug offenses – where civil administrative officers have already gained experience in both legal and administrative aspects, civil administration officers ought to assist other agencies as well. Finally, administrative officers should continue to be responsible for the administration of justice and ought to play an important role in supporting the process particularly with regard to the upholding of citizen rights under the Constitution as it deems appropriate.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

ฉ
กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จลงด้วยดี เพราะความกรุณาของท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแนวคิดและหลักการในการศึกษา เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่ง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์ ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ท่านอาจารย์ พล.ต.ต.วันชัย ศรีนวลนัต ท่านอาจารย์อนุชา โมกขะเวส ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ ดร.จิรนิติ หะวานนท์ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำปรึกษามาตั้งแต่เริ่มต้น

ประโยชน์อันใดที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ย่อมเป็นผลมาจากความกรุณา ของทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ข้างต้น รวมทั้งผู้ช่วยเหลือและให้กำลังใจที่มีได้เอ่ยนาม และเหนือสิ่งอื่นใด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาสำหรับทุกๆ สิ่งที่ท่านให้แก่ผู้เขียนเสมอมารวมทั้งขอบคุณ ทุกกำลังใจจากครอบครัว, พี่น้องและเพื่อน ๆ ทุกคน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ปองศักดิ์ นันทเสน

๒
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
คำอธิบายคำย่อ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 สมมุติฐาน	3
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้	4
1.6 วิธีการวิจัย	4
2 บทบาทของฝ่ายปกครองกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	5
2.1 การอำนวยความสะดวกในทางอาญาของฝ่ายปกครอง	9
2.1.1 การทำความเห็นแย้งในคดีอาญา	9
2.1.2 การควบคุมการสอบสวนคดีอาญาโดยฝ่ายปกครอง	11
2.1.3 การอำนวยความสะดวกอื่นในทางอาญา	13
2.1.3.1 กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอประสบเหตุความผิดอาญา	13
2.1.3.2 กรณีฝ่ายตำรวจเห็นสมควรให้พนักงานฝ่ายปกครองสอบสวน หรือร่วมสอบสวน	14
2.1.3.3 การช่วยเหลือสนับสนุนงานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของฝ่ายปกครอง	15
2.2 การสืบสวน สอบสวน คดีอาญา	17
2.2.1 การสืบสวนคดีอาญา	17
2.2.2 การสอบสวนคดีอาญา	19

ช
(สารบัญ ต่อ)

	หน้า
2.2.2.1 การสอบสวนคดีอาญาบางประเภท	26
2.2.2.2 การสอบสวนคดีละเมิดเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด	28
2.2.2.3 การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากร ธรรมชาติอื่น	32
2.2.2.4 การสอบสวนคดีที่ข้าราชการต้องหาคดีอาญา	33
3 ผลกระทบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ต่อบทบาทของฝ่าย ปกครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ...	38
3.1 การเปลี่ยนแปลงบทบาทของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	38
3.1.1. เรื่องการจับและคุมขังบุคคล	39
3.1.2 เรื่องการค้นในที่รโหฐาน	42
3.1.3 เรื่องเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา	47
3.1.4 เรื่องการจัดหาทนายความในคดีอาญา.....	48
3.1.5 เรื่องการชันสูตรพลิกศพ	49
3.1.6 สรุปผลกระทบของรัฐธรรมนูญต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของฝ่ายปกครอง	51
3.2 การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทฝ่ายปกครองของต่างประเทศ	52
3.1.7 ฝ่ายปกครองของประเทศฝรั่งเศส	52
3.1.8 ฝ่ายปกครองของประเทศอังกฤษ	62
4 ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา	71
4.1 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการสืบสวน – สอบสวนคดีอาญาของฝ่ายปกครอง	72
4.2 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาของฝ่ายปกครอง	79
4.2.1 ปัญหาเรื่องการทำความเห็นแย้งของผู้ว่าราชการจังหวัด กรณีพนักงาน อัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีและมีใช้คำสั่งของอัยการสูงสุด	80
4.2.2 ปัญหาเรื่องการควบคุมการสอบสวนคดีอาญาของฝ่ายปกครอง	82
4.2.3 ปัญหาเรื่องการอำนวยความสะดวกอื่นในทางอาญาของฝ่ายปกครอง ...	85
4.2.3.1 กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอประสบเหตุความผิดอาญา	85

ณ
(สารบัญ ต่อ)

4.2.3.2 กรณีฝ่ายตำรวจเห็นสมควรให้พนักงานฝ่ายปกครองสอบสวน หรือร่วมสอบสวน	86
4.3 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการตรวจสอบ ดูแล งานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ระหว่างฝ่ายบริหาร ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ..	87
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	91
5.1 บทสรุป	91
5.2 ข้อเสนอแนะ	94
รายการอ้างอิง	98
ประวัติผู้เขียน	104

ญ
สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แสดงอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองในการดำเนินคดีอาญาและ งานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	35
ตารางที่ 2	แสดงผลกระทบของรัฐธรรมนูญต่อหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา	70

ฎ
คำอธิบายย่อ

คำย่อ	คำอธิบาย
รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540	หมายถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
ข้อบังคับการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523	หมายถึง ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523
ข้อบังคับการสอบสวนคดีอาญา บางประเภท พ.ศ. 2520	หมายถึง ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2520
ข้อบังคับคดีละเมิดเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัดและข้อบังคับสุขาภิบาล พ.ศ. 2521	หมายถึง ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีละเมิดเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัดและข้อบังคับสุขาภิบาล พ.ศ.2521
ข้อบังคับการดำเนินคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2535	หมายถึง ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2535
ระเบียบคดีอาญาบางประเภท พ.ศ.2521	หมายถึง ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบ และการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท พ.ศ. 2521
ระเบียบคดีละเมิดเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัดและข้อบังคับสุขาภิบาล พ.ศ.2522	หมายถึง ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีละเมิดเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัดและข้อบังคับสุขาภิบาล พ.ศ. 2522

ฎ
(คำอธิบายคำย่อ ต่อ)

ระเบียบ คดีละเมิดข้อบัญญัติเมืองพัทยา พ.ศ.2522	หมายถึง	ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีละเมิดข้อบัญญัติเมืองพัทยา พ.ศ.2522
ข้อบังคับคดีละเมิดข้อบัญญัติเมืองพัทยา พ.ศ.2522	หมายถึง	ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสอบสวนคดีละเมิดข้อบัญญัติเมืองพัทยา พ.ศ.2522
พ.ร.บ.ปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457	หมายถึง	พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457
พ.ร.บ.บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534	หมายถึง	พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534
พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2534	หมายถึง	พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2534